

MSGSÜ BİR SÖYLEŞİ

KARABEY- YANAR- SORGUÇ

Bahar Bayhan:

Mimar olmaya ve Mimar Sinan'a ne itti?

Haydar Karabey: Bir kere Mimar Sinan değil Akademi diyelim.

Kimse itmedi tabi. Ben özgürce karar verdim. Bahçeli evimde çamurla çita ile oynamaya bayılırdım. Belki?

Sınavlar ayrı ayrı yapılıyordu o zaman, İTÜ ODTÜ Mimar Sinan gibi. Hepsini kazandım. Önce İTÜ'ye gittim, hatta orada bir iki ders de izledim, Doğan Kuban'ın unutulmaz bir açılış konuşması vardı onu izledim çok hoşuma gitti. Ama o binanın koridorları bana Galatasaray Lisesinden sonra yine böyle karanlık, uzun, can sıkıcı geldi. Sonra buraya (Akademi- her zaman!) geldim, ana kapıdan girdim, bir baktım muhteşem bir manzara, ışıltı ışıltı bir yer... Kızın biri bir kaya yuvarlıyor rıhtımda, heykel bölümü çocuğu herhalde.

Burası bana uyar dedim. Yani eğitimi daha iyi daha kötü diye bir değerlendirme yapamayacağım aslında. Ezici bir eğitim aldık burada doğrusunu istersen. Yine de mutluyum hem öğrenciliğimden hem de eğitmen araştırmacı dönemimden... Söylemeliyim ki burada iki dönemim oldu; biri 82'de sona eren YÖK ve 12 Eylül Darbesi öncesi akademisyenlik dönemim, sonra tekrar buradan çağrılınca 2010 başında gelerek ikinci 5 yıllık öğretim elemanı dönemim.

Arada 30 yıl var, o 30 yılda nelerin değiştiğini ya da değişmediğini algılama şansım da oldu. Ama yine de de buradaki en güzel günlerimi şu demokratik eşitlikçi rıhtımda geçirdiğimi söyleyebilirim.

Hüseyin Yanar: Aslında ben Gemlik Lisesi'nden geldim. Küçük yaşlarda gitmiştim Gemlik'e ama İstanbul benim hep aklımda kaldı. İstanbul'un bu hali, vapurla geliş, silüetler çok etkilemişti beni. İstanbul'u bir okul olarak gördüm aslında ve bir fırsatını bulup buraya gelecektim mutlaka. İlk aşamada sınavları kazanamadım, İstanbul'da bir dershaneye başladım. Mimarlık aklımda yoktu ama kendi köşemde devamlı çizirdim. Gemlik'in terkedilmiş hali içinde, küçük dardaracık 4 metreye 17 metre uzunluğunda 4 katlı bir evde 3-4 aile birlikte yaşadık. Orası da bir okuldu benim için. Oradan gelip burada dershaneye başladığım zaman müthiş bir çalışma dönemi geçti. O zamanlar seçme vardı, puanınızı alıyordunuz, nereye girecekseniz, gece haberlerde şuraya düştü gibi açıklarlardı. Önce ben Eskişehir'de inşaat fakültesine yaptırmışım kaydımı, ardından siyasal bilgilerine yaptırdım Mülkiye'ye. Sonra bir gün dershaneye uğradım, arkadaşlarla oturduk, sen nereyi seçtin ben nereyi seçtim gibi konuşurken bir arkadaşıma sordum, "şurada bir okul var Güzel Sanatlar Akademisi, orada mimarlık da var ben oraya başvuracağım" dedi, "iyi ben de geleyim" dedim. Hakikaten Haydar abinin dediği gibi kapıdan bir girdim içeri ve "Allah" dedim "burası neresi!". Kaydımızı yaptırdık, ön kayıt ve sonra seçme sınavına geldim. Sınavda arkadaşımı gördüm yine, ayaküstü sohbet ettik sonra bir daha hiç görmedim ve o çocuk bir

melekti! Böylece ben girdim buraya. Girdikten sonra burada baraj vardı. İkinci sınıfın sonunda bütün dersleri bitirmeniz gerekiyordu. Hani ısınma hareketleri yapıyormuşuz; barajı geçip projeler başladığında hakikaten büyük hocalarla, bizi yetiştiren hocalarla karşılaştık. Muammer (Onat) Hoca'yla karşılaştık- tabii diğer hocalara haksızlık etmek istemem - ve hayat değişti. Ben çok keyif alarak bu okulda okudum.

Haydar Karabey: Kaç yıl geçirdin?

Hüseyin Yanar: 5 yıllık okulu 7 yılda bitirdim, hayatta yaptığım en iyi işlerden biriydi.

Girişiniz hangi yıla tekabül ediyor?

Hüseyin Yanar: 74 yılıydı, tam 80'lere doğru gidişatın tırmanış yıllarıydı. Ve zaten 80'lerde iş çileden çıkmış zaten başka bir Türkiye başlıyor. Biz de başka bir dünyaya hoca olarak adım attık. Hatırlıyorum, sınava girip kazanmışım, bir hoca gelmemiş o zaman, dediler ki "sen git öğrencilerin karşısına". Ben gittim ama dün öğrenciydiniz bugün hoca olacaksınız, elim ayağım titriyor, hiçbir şey yapamıyorum. Bütün masaları atölyenin ortasında birleştirdik, ben dinlemeye başladım onları ve o gün bugündür ben onları dinliyorum, hiçbir halt da etmedim hoca olarak. Yani abilik yapmaya çalıştım aslında onlardan çok şey öğrendim.

Cem Sorguç: Benim de aslında mimarlık okuyacağım belliydi biraz, kafaya taktığım bir meseleydi ama hangi okul konusu biraz farklı Haydar abi ve Hüseyin abiden. Çünkü ben 86'da girdim bu okula, benim girdiğim zaman bir puanlama sistemi, merkezi sistem ve dolayısıyla önümüzde matematik vardı. İsteseniz de bir yere sadece isteyerek girememe durumunuz vardı; hem bölüm hem okul olarak. Ama burayı epey gözüme kestirmiştim, bir aile dostumuzun çocukları nedeniyle. Açıkçası Antalya Lisesi'nden mezun olduktan sonra 1 yılını yakarak 86'da buraya girdim. Ama o sırada grafik bölümü sınavlarına girdim Ankara'da, İzmir'de fakat kafamda bu tür işlerin olduğu; taş yuvarlayan veya boyayla kalemle bir şeyle uğraşan bir okulda okumak gibi bir derdim vardı. Zaten ya mimar olacaktım ya meczup.

Peki, Haydar Bey az önce "ezici bir eğitim aldık" dedi. Farklı dönemlerde farklı sistemlerde okudunuz. Nasıl anlatırsınız kendi döneminizin eğitiminizi?

Haydar Karabey: Burayı burası yapan insanlar vardı, Hüseyin'in de kısmen değindiği Muammer Onat da dahil olmak üzere bir grup üst düzey mitolojik "tanrı" (bozuntusu) vardı. İsimlerini her zaman anarız onları, tekrarlayayım isterseniz; Muammer Onat, Hamdi Şensoy, Muhlis Türkmen, Utarit İzgi, Sedat Hakkı Eldem, Mehmet Ali Handan vs. Şimdi biz onlara erişmeden önce burada neredeyse bizi ezip yok etmeye çalışan bir çeteyle karşılaştık ilk girdiğimiz yıllarda. Bu kişilerin arasında, arkalarından konuşmuyorum sadece eğitimin eziciliğini anlatmaya çalışıyorum, rapido grafos muhabbeti vardır eski dönemlerde, "rapido çiziminde 1 mm'nin içinden 3 çizgi geçireceksiniz ve birbirine değmeyecek" diyen biri, hoca değil bir haydut adeta... Daha kalem tutmayı bilmeyen adamlara-biraz resim yeteneğimiz vardı sınavlarda test edilen- bu işkenceyi yapan bir takım adamlar... Hepiniz mezun oluncaya kadar "kör olacaksınız ve beliniz tutulacak" diye tehditler mesela. Böyle bezdirici şeyler vardı. Ama bunun dışında Adnan Çoker resim

dersine gelirdi, var mı böyle bir şey! Aşağıda müthiş bir ekip temel tasarım eğitimi veriyordu. Onları da anmak lazım; Altan Gürman, Erkal Güngören, vs. Şimdi bir yandan keyifli tarafı var işin yukarıda da büyükler var, onlara özeniyoruz ve onlar bizim için rol modeli, ama arada bizi baraj denen o korkunç aşamayı geçmeden önce süründüren yarım yamalak tipler var. Herkesin matematiği güçlü değildi ama bir statik dersimiz vardı, sanırsın gökdelen hesabı yapacaksın. Hele hele ben biraz daha şanslıydım, tasarı geometri, uzay geometri yüksek matematik falan okumuştuk, ne idüğü belirlenemeyen bir takım formüllerle tahta dolar, herkes birbirine bakar. Bu arada bunalım geçiren de çok oldu, bırakan da oldu.

Aslında belki iyi bir sistem ama ben iyi bir eğitimin böyle başlamasını keyifli bulmuyorum doğrusunu istersen. Barajın (ilk iki yıl başarılı olman gerek, yoksa bittin bırak git sistemi?) sonrasında başka bir dünyaya adım atılıyor, “oh!” diyorsun, karşında gerçekten onlara öykünebileceğin bir tipoloji var, onlar da sana çok “canım cicim” diye davranmıyorlar ama hiç olmazsa sen gerçek insanlarla, meslekle ve gerçek tasarım dünyasıyla bir biçimde farklı bir ilişki kurmaya başlıyorsun onlar aracılığıyla. Tabi meşhur usta-çırak ilişkisi diye tanımlanan bir döneme de vurgusunu da yapmış, atölye sistemi; “aman onun atölyesine gideyim aman şunun atölyesine gitmeyeyim, o lüzumsuz işler yaptırıyor” gibi... Bunlar arasında benim de özellikle vurgulayacağım bir iki kişi var ama önce şunu söyleyeyim; özellikle benim dönemimde çok ciddi bir Galatasaray Lisesi sultası vardı. Hiç kullanmadım bu “avantajımı” yeminle. Burada bir gerçeklik olan ki bu saydığım isimlerin neredeyse hepsi GS Liseli ve ciddi bir masonluk müessesesi olduğu hep söylenir. Hatta 73’te asistan olduğumda şehircilik kürsüsünde, bir gün “babalar” öğlen giderler Beşiktaş’ta ünlü bir restoran vardı (motorest) orada şaraplarını içerler sonra burunları hafif kırmızı olarak gelirler, öğlen kahvesine otururlar birisinin kürsüsünde. Ben de asistan olmuşum-tabii asistanlığım hikâyesinde de adını es geçemem, Ersen Gürsel abimizin olağanüstü iyi davranması, “ben buradan kalkacağım sen oturacaksın” gibi teşviklerde bulunması güzel şeylerdi-o babaların bir kahve seansına davet edildim. İçeri giren de kırmızı karışık sakalları olan, süet pantolonlu sabolu bir serseri ama asistan olarak alınmış; bunlar da papyonlu kravatlı herifler. “Bu ne hal” falan filan, “sen Galatasaraylıymışsın, niye söylemedin” dediler. Dedim “niye söyleyeyim, beni Galatasaraylıyım diye mi alacaktınız”. “Biraz üstüne başına çeki düzen ver, bizim şu masonluk işine ne diyorsun, düşün bakalım” filan gibi konuşmalar dönüyor. Bunlar daha önemli tabii belki buradaki ambiyansı anlatmak için. Aralarında çok ciddi bir rekabet olmadığını, mükemmel bir sevgi ve saygı ilişkisi olduğunu söylemek zorundayım. Örneğin, Orhan Şahinler, Hamdi Şensoy ve Muhlis Türkmen’in çok sıkı birlikte çalıştıkları, bir sürü yarışma kazandıkları, bunca yıl hiç egolarını ön plana çıkarmadan harika işler yaptıklarını biliyoruz. Sonra Mehmet Çubuk, Ersen Gürsel, Nihat Güner’in Türkiye’nin ilk uluslararası yarışması Side yarışmasını birlikte kazandıklarını biliyoruz. Ama uygulamayla iç içe olduklarını vurgulamamız gerek. İyi mi kötü mü tartışılır, “uygulamaya ne olacak, kuramsal gücü o kadar yüksek ki” tartışmalar da var ama olağanüstü uygulamalar yapan insanlardı. Şimdilerde uygulamanın yakınından geçmemiş sürüyle hoca var, sonucunu yargılamayayım.

Hüseyin Yanar: Aslında mimarlık eğitimi hakikaten askerlik yapmak gibi bir şey. Ben bunu buradan ayrılıp İngiltere’ye, Finlandiya’ya geçtikten, Kore’ye gidip geldikten sonra, yani sınırlar

arasında dolaştıktan sonra daha da iyi anladım. Bir oğlum var 13 yaşında, 6 yaşından beri keman çalıyor ve şu an kemani kırmak üzere. Neden? Klasik müzik eğitimi de mimarlık gibi bir şey. Hep tashihe dayalı, “şurası yanlışsa düzeltelim onu, kolunu şöyle yap, notaya şöyle bas” gibi bir eğitim. Mimarlık eğitimi de böyle bir şey. Ben bunu anladığım zaman, uzaklardan buralara bakmaya başladığım zaman mimarlığa bambaşka bakmaya başladım. Burada herkes anladığını yapıyor da mimarlık hayatın içinde çok değil. Bizim buradaki en büyük avantajımız sanatçılarla birlikte olmamızdı. Sergilerini gezerdik, onlarla haftada iki üç gün birlikte olup derslere girerdik ve sanatçı-mimar ilişkisi bize çok şey katmıştır. Ama genellikle mimarlık eğitiminde öğretilen tekniklerdir. Mesela bizim ufaklığın iki hocası oldu; bir tanesi müthiş tekniğe meraklı, her yaptığı hareketi tashih eden, onun yanında diğer hocasının kemani eline alıp ustaların parçasını bir çalışı vardır, yüreğini nasıl bir işe verirsin, verdiğin zaman nasıl bir sonuç alırsın onu gördüm. Yani teknik akrobasislerin yanında yüreğini bu işe vermenin nasıl olacağını herhalde çok az yapan kişi olduğunu gördüm bütün hayatım boyunca. Mimarlığın çok hayatın içinde olduğunu düşünmüyorum. Sanatçıların hayatın enstantanelerini ve üzüntülerini, acılarını daha güzel dönüştürdüklerini düşünüyorum. Mimarların sanatçıların o açıdan bu okulda bir araya gelmelerinin büyük yararı oldu ama “bu perdeler daha nasıl kalkar?”ın çok şey kazandıracağını da düşünüyorum daha ileriki aşamalarda.

Haydar Karabey: Rol modeli dedim, sadece mimarlıkla kısıtlı değil, ben Bedri Rahmi'nin öğrencilerine nasıl davrandığını veya atölyesinde neler yaptığını ya da rıhtımda, denize girdiği zaman neler yaptığını, ya da Şadi Çalık'ın nasıl yürüdüğünü, nasıl kükrediğini, onların atölyelerine girip çıkabildiğimizi eklemek zorundayım. Bu senin döneminde de devam etti sanırım (Hüseyin Yanar'a hitap ederek). Senin döneminde böyle bir olanak var mıydı ya da böyle bir alışkanlık, ilişki biçimi var mıydı Cem?

Cem Sorguç: Vardı. Benim de açıkçası 86 giriş, 7 yıl sonra 93 çıkış. Arada bir 20 senelik boşluk var benim de bu okula yeniden adım atmam arasında. Bununla da mukayese ederek söylüyorum, evet, bizim zamanımızda da Çoker atölyesi, Özdemir Altan atölyesi, aşağıdaki heykel atölyeleri, seramik atölyesine gelirdik. Bu tabii münasebetle de ilgili, arkadaşlarla. Fakat tabii bunu sağlayan da şu; sosyal olarak daha bütünsel bir şey vardı. Şimdi ben öğrencilere “okulun ne kadarını kullanıyorsunuz?” diye sorduğum zaman aslında kütüphaneden bu tarafa (Mimarlık Fakültesi'ne) kullanan bir öğrenci grubu var. Bu aslında beşeri ilişki olarak veya öğrencilerin arkadaşları itibarıyla da böyle. Benim ve bizim arkadaşlarımız resim bölümünden arkadaşlar-hala da arkadaşım olanlar var, hatta mimarlıktan daha sıkı fıkı olduğum arkadaşlarım var- bunlar bizi o atölyelere sürüklüyordu. Dolayısıyla böyle bir münasebet vardı. Ama şimdi, geriye dönüp baktığım değerlendirdiğim zaman bunu çok fazla görmüyorum. Sizin kadar olmasa da, okul nüfusu da buna etken tabii, bizim dönemimizde de böyle bir ilişkinin var olduğunu söyleyebilirim.

Haydar Karabey: Ekol farkına ben inanmıyorum ama esas bu ilişkiler farkı ortaya koyuyor galiba. Bu gruplarla ilişki kurarken, mesela İTÜ'de mimarlık öğrencileri mühendislerle, zemin mekanikçileriyle, elektrikçilerle kahvelerde briç oynuyorlar, onlar da orada o tür insanlarla

ilişkiler kuruyorlar. Daha farklı disiplinlerle ilişkiler önemli tabi. Belki buranın bir de küçük boyutu, birbirine çarpabiliyorsun, değebiliyorsun, önünden geçebiliyorsun, bir gemi gibi algılarım hep; aradaki mesafeler-kampüs yaşamı ile hele de şimdi- daha da uzaklaşıyor. Sen şimdi burayı üniversite yapacağız diye canına okurken, bir yandan da buraya eklemledikleri tarihle, sosyolojiyle ilişki kuramıyoruz. Onlar Bomonti binasında sürgünde gibiler, kimse de sevmiyor orayı. Sadece şehir ve bölge planlamanın sosyolojiyle çok yakın ilişkisi olduğunu gördüm. Ama buradaki yakın ilişki biraz da o ekol farkını -sıfatı kabul etmeden kullandığımı belirteyim- belirliyordu.

Cem Sorguç: Çok önemli bir şey söylüyorsun Haydar abi. Mukayese etmek için söylemiyorum ama buranın yek mekan olması da bunların içerisinde. Şehir içinde bir kampüs olmasının, parçalı yapıların oluşturduğu bir üniversite olmamasının- Beşiktaş'taki fen edebiyat fakültesini saymazsak- buradaki güzel sanatların, mimarlığın ve şehir planlamanın beraber olmasının faydası var. Hırpalayıcı eğitim meselesine gelirim; evet, mesela ben yüksek matematikten atıldım, ayla döndüm 2. sınıfta. Çünkü ben bir edebiyat öğrencisiydim lisede ama mimar olmayı kafaya koymuştum dolayısıyla bir arka planım yoktu. Burayı kazandım ama yüksek matematiğe gelince de bilim bitti, atıldım. Baraj denilen şey-ama o zamanki barajla bu zamanki baraj arasında fark olsa gerek-hala var. O barajın içindeki şeylerden biri de buydu; statik, mukavemet vb. Fakat zaman geçtikten sonra bu barajın formülü; barajın nasıl kurulduğu, kimler tarafından kurulduğu ayrı konu ama açıkçası gerek statik gerek yapısal kuvvetin aslında bir avantaj sağladığını da rahatlıkla söyleyebilirim yıllar sonra. Bunu bizim ofis özelinde söyleyebilirim. Ama bu neyi sağlıyor? Mimarlık sadece yapı yapma sanatı ise bu dediğim şeyi doğrular ama sadece bundan mütevellit bir şeyden bahsetmiyorsak da eksik kalır.

Haydar Karabey: Bir şey soracağım; bir A3'e kurşun kalemle 1/20, 1/50 tamamını tuğla duvar örgüsü çizdin mi? Onun için mi yaptın NoXX Apartmanı'nı? (gülüşmeler)

Cem Sorguç: Belki de... Tabi tabii hepsini çizdim. Burada şu olabilir belki, yine geri dönüp böyle uzaktan bakınca, kürsüler ya da uygulama projesi, yapı kürsüsü, restorasyon kürsüsü, şehir planlama kürsüsü bunların her biri kendi başına bir erk ve her biri de daha fazla hırpalıyor. Mesela ODTÜ'nün formülünde- baraj yok gibi bir şey orada sanırım, öyle biliyorum- bir proje üzerinde siz yapı strüktürünü de tuvaletin tefrişini de görürsünüz bir taraftan vaziyet planı ile kentsel ölçeğe de ulaşırsınız ama burada (MSGSÜ'de) kendi başına şeylerle her biri sizi onun iyisi yapmaya çalışıp parçalı bir halde hırpalıyor. Hepsinde ideal hale gelmek zorundasınız ve bunların birbiriyle ilişkisi yok mimari projeye kadar. Parçalı bir eğitim sistemi mesela.

Bahar Bayhan: 80 sonrası YÖK gelince burası nasıl etkilendi?

Haydar Karabey: Kendine özgü davranış biçimlerini ve ilişki biçimlerini çok ciddi biçimde etkilediği söylenebilir. Cem'in söylediğinden bağlayabilirim, özellikle hiyerarşik yapı ve erkin var oluş ve davranış biçimini etkilemiş, ben onu anlıyorum. Biraz insanlardaki gizli faşist duyguları gün yüzüne çıkardı. Benim hikayem farklı. Şöyle açıklamıştım kendime: devlet benimle bir sözleşme yaptı sonra tek taraflı feshetti ben de "allah belanızı versin!" dedim çıkıp gittim. Kenan

Evren girdi ben gittim. Ama erkin o anda bile bir cübbe, kürsü sahibi olabilme ve hegemonik alan oluşturma açısından çok önemli olduğuna dair birçok şey yaşadım. Üniversiteleşme sırasında bir cübbe diktirme fırtınası esti burada, utanç vericidir o telaş! Semboliktir ama sakal kesme mücadelesi oldu... Daha ciddisi, geriye döndüğümde küçük prenslikler ve iktidar alanlarının daha da belirginleştiğini sezdim. Daha önce yok muydu? Vardı ama o nesillerle menkul bir duruş, Sedad Hakkı Eldem sana doğru geliyorsa koridorda yana çekilirdin. Şimdi o hiyerarşik yapı kendini farklı biçimde empoze etmeye başlıyor. Bu bütün üniversitelerde böyle, burada da olmuş olması biraz tabii hüznü. Bir iniş veya öğretim üyelerinin/öğrencilerin nitelik kaybından söz etmiyorum ve buna da hiçbir zaman inanmıyorum. Öğrenci daha mı iyi daha mı kötü, politik mi apolitik mi gibi bir tartışma vardır, kesinlikle böyle bir şey yok. İnsan ilişkileri içinde bakarsan öyle bir dert görmüyorum ama şu da var tabii, biraz önce edebiyat dedi Cem, edebiyat mezunu olarak Mutlu Çilingiroğlu vardır, Galatasaray Lisesinden o edebiyat ben fen mezunuyum aynı dönem, ikimiz de girdik üniversiteye ikimiz de mimarlıkta bir şeyler olabildik. Ama şimdiki sistem TMSF sistemi hiçbir biçimde bizim anladığımız anlamda bize iyi malzeme getirmiyor. Şimdiki daha kültürlü olabilir daha zeki olabilir, ilk 100.000'e girmiş olabilir seçilen öğrenciler ama sanat, kültür dediğimiz bölümlerden hiçbir biçimde süzülerek girebilen kimse yok. Dolayısıyla biz bu sefer "akıllı" veya daha kültürlü veya daha zeki malzemeyi onların yapılarına uygun olarak yaklaşıp eğitebiliriz diye düşünüyorum. Handikaplar her zaman vardır ama bunlar karşısında deneyimli insanların bir şeyler yapması gerekir. Mesela Utarit İzgi'nin 67-68'de yaptığı eğitim reformundan bu yana yaklaşık 50 yıldır kimsenin "eğitimi nasıl çağdaştırabiliriz?" diye elini taşın altına koyup bir sürü engele karşı belki YÖK'e karşı, belki buradaki hegemonik yapıya karşı bir çalışma yaptığını duymadım.

Bahar Bayhan: Utarit İzgi'nin reformunu nasıl açıklarsınız?

Haydar Karabey: 68 rüzgarıyla, CIAM'ın da rüzgarları esiyor, modernite dünyası, buradaki biraz daha geleneksel eğitim sistemini- öğrencinin de isyan çağı olduğu için- öğrencilerle birlikte komisyonlar kurarak bir nebze olsun demokratikleştirilebilen bir dönemdi. Yüzde yüz başarıya ulaşmadı ama yine de o dönem için son derece emek harcanmış bir çalışmadır. Sonuçları oldu, ben birazını hissettim doğrusunu isterseniz. Artık oldukça doğal görünen asistanların, yardımcı doçentlerin, doçentlerin kurullara girebilmesi, öğrencilerin bir miktar söz sahibi olmalarının sağlanması, zaman zaman onlarla karşılıklı ilişkilerin farklı daha biçimde götürülebilmesi, biraz da eğitimin içeriğine uygarlık tarihi vs. gibi derslerin girebilmesi bizler açısından çok değerliydi asistanlık döneminde.

Hüseyin Yanar: Öyle bir okul düşünün ki, burada bir Osmanlı sarayı varmış, Sedad hoca bu mekanı boşaltmış, kolonlamış, o bomboş büyük mekanı yapmış. Bence Sedad hocanın en önemli binalardan bir tanesi bu modern mimarlık adına. Düşünün ki bir tarafından giriyorsunuz bu binanın, sanatçılar var orada sergiler var, mimarlar var, mimarlar da sanatın bir parçası, böyle upuzun bir koridora giriyorsunuz. Orada herkes herkesi görüyor, siz gidip konuşmasanız bile buradaki sanatçıyla, sergilerin arasından geçiyorsunuz, bunun bir kokusu var, ruhu var. Oradan geçen öğrenciler mimarlığa devam ediyor. Tabii mimarlığın kendi içinde hakikaten müthiş zorlu

bir hali var. Kendi köşesine çekilmiş orada ustalar yaratmaya çalışan, hakikaten usta-çırak ilişkisinden başlayan bir disiplin. Muammer hoca “ustalar dönemi bitti oğlum” demişti bana. Yıllar sonra ben anladım ustalar dönemi bitti ama başka ustalar dönemi başladı. Genç ustalar, yetiştirdiğimiz ustalar yerini aldı yani o kalıtsal şeyi devam ettiriyorlar. Onun için belki 14 sene önce bir yazı yazmaya çalışmışım, “Starlık Üzerine” diye, Arkitera’ya yazdığım ilk yazıydı. Orada mimarinin bu şeylerini tartışmaya çalışmışım; neden star yetiştirmeye dayalı bir sitem yaratıyoruz biz? Neden bir öğrenci hep bina yapmalı? Bize disiplin öyle bir şey veriyor ki; müthiş bir perspektif veriyor, ne kadar eleştirsek de öyle bir şey yaratıyor ki bizde nasıl mimar olacaksınız olacaksınız; ister bina yaparsınız ister yapmazsınız, isterseniz de yazarsınız, yazılarla mimarlık yaparsınız. Bu anlamda böyle bir okul her türlü grubuyla, her türlü fraksiyonu-anlayışıyla giderken birden bire YÖK geliyor. Gene ben Muammer hocadan bir alıntı yapayım; yan yana oturuyoruz, ben onun asistanıyım, öğrenciler var karşımızda, “YÖK geldi, ceketimizi alalım biz gidelim, başka adamlar gelsin onlar yapsın bu işi” dedi. Ne oldu? YÖK geldi, bir sürü kurallar kondu, okulun adı bile değişti.